FRIROMMET
en ny debattform

FRIROMSDEBATTEN

- guide til en ny debattform -

FRIRUMMET
en ny debatform

Informasjonskontoret for folkehøgskolen

Folkehøgskole forbundet

FRIROMSDEBATTEN - GUIDE TIL EN BEDRE OFFENTLIG SAMTALE

Samtaler i demokratiet for demokratiet

De nordiske demokratier er ikke bare en styreform. Det er også en livsform og en samfunnsform, som - med Hal Kochs ord - hviler på en forståelse av at det er samtalen og den gjensidige forståelsen og respekten som er demokratiets vesen. Det er i den offentlige debatten, hvor våre meninger møtes og brytes, at nye løsninger oppstår, når vi respektfullt og med åpent sinn lytter til og lærer av hverandre.

Vi trenger slett ikke være enige om alt. Faktisk finns det både viten og visdom å hente i uenigheter oss imellom. For uenighet tvinger oss til å sette oss selv i den andres sted, å se tingene fra den andres synspunkt. På den måten åpner vi for nye innsikter i hvordan vårt samfunn kan se ut, i stedet for å puste til polariseringstendensene.

> ***"Dets væsen beror på dette, at man mødes og tales ved, at man gennem samtalen når til en bedre og rimeligere forståelse og derudfra formår at træffe en afgørelse, som ikke alene tjener en enkelt person eller klasse, men som tager billigt hensyn til helheden."*** – Hal Koch om demokratiet

Gjennom den offentlige samtalen kan vi destillere hverandres viten og omsette den til nye, varige løsninger på konkrete og presserende problemer. Vår evne og vilje til å snakke sammen og lytte til hverandre på tross av til tider store uengigheter, er vårt demokratis sanne styrke.

Hvor foregår den offentlige debatten?

Redaksjonelle medier (TV, radio, aviser, magasiner)

Sosiale medier

Samfunnshus, folkehøgskoler mv.

Biblioteker

Blir vi klokere? - Den offentlige samtalen under press

I de senere årene har den offentlige debatten i økende grad vært preget av grøftegraving, hvor debattantene låser seg fast i meninger og holdninger av motsatt karakter. Synspunkter i denne type debatt er ofte så lite forklart at det kan være vanskelig å bringe økt forståelse inn i bildet. Det er imidlertid forståelsen som gjør det mulig å få innsikt i de grunnleggende verdiene og rationaler bak motpartens holdninger og argumenter.

Denne tendensen betyr for eksempel at politikere lettest kommer til orde når de fremmer motsetninger, trusler og skremmebilder, som samlet forsterker opplevelsen av konflikt. Denne tendensen betyr også at det er blitt vanskeligere å få taletid i mediene med ukontroversielle synspunkter og nyanserte budskap.

Disse tendenser fjerner oss fra en samtalekultur og nærmere en rope-kultur, hvor vi med viten og vilje snakker forbi og ikke med hveransre. Og denne formen for *konfliktholdning* er det neppe noen som blir klokere av, akkurat som den sjeldent vil bringe nye løsninger på banen. Det er langt mer sannsynlig at den blott puster til polariseringen og får oss til å grave våre holdningsgfrøfter et spadestikk dypere.

Friromsdebatten - en ny debattform

Det er denne utviklingen *friromsdebatten* vil forsøke å motvirke. *Friromsdebatten* er utviklet for å kunne trenge dypere ned i de aktuelle politiske konfliktene, som så ofte strander i polemikk, og nyansere dem ved å gi rom for både tvil, om- og ettertanke. Dessuten forsøker *friromsdebatten* å skape grobunn for initiativer til nye løsninger ved å la publikum delta og bidra i en konstruktiv dialog med debattantene.

I det følgende kan du lese om hvordan *friromsdebatten* er bygd opp og hvordan du selv kan arrangere en slik debatt.

PRINSIPPER FOR FRIROMSDEBATTEN

1) Utgangspunkt for en *friromsdebatt* er alltid en konflikt/uenighet

2) Tøff ved probelemet, respektfulle over for hverandre

3) De som har møtt opp (*deltakerne*) skal involveres

4) Frihet til å være uenige uten å bli uvenner

5) Frihetv til å argumentere, lytte og å bli lyttet til

6) Frihet til å kunne anerkjenne andre holdninger, synspunkter og verdier enn dem du selv står for

7) Frihet til å tvile, bli klokere og endre mening underveis

FORMÅLET MED FRIROMSDEBATTEN

1) Gjør alle involverte i debatten klokere på konflikten

Et sunt og velfungerende demokrati forutsetter velopplyste borgere. Hensikten til *friromsdebatten* er først og fremst å øke alle involverte partenes forståelse av og innsikt i den aktuelle konflikten.

2) Lære å være i uenighet og konflikt

Uenighet er ikke farlig - den kan faktisk være produktiv. Det krever imidlertid at man snakker og lytter til hverandre med respekt og forståelse. *Friromsdebatten* forsøker å skape et rom hvor dette er mulig.

3) Fremme løsningsorienterte initiativer

Ved *debattantene* og det *deltakende publikums* samlede kraft forsøker friromsdebatten å skape nye løsninger på alle nivå.

4) Øke den politiske tilliten og det demokratiske engasjement

Ved å fasilitere en nyansert og respektfull politisk samtale forsøker *friromsdebatten* å øke tilliten til det politiske systemet og dets evner til å løse problemer.

AKTØRER I FRIROMSDEBATTEN

Debattpiloten

Debattpiloten er den primære drivkraften i utviklingen, arrangeringen og fasiliteringen av *friromsdebatten*. *Debattpiloten* velger tema for debatten, finner sted for arrangementet og inviterer *debattantene* og *deltakerne*. Under selve debatten fungerer *debattpiloten* som ordstyrer og leder *debattantene* og *deltakerne* sikkert igjennom debattens runder.

Debattantene

Debattantene er, som navnet mer enn antyder, de (to) personene som med *debattpiloten* som ordstyrer, skal diskutere det valgte tema for debatten. For en mer utbytterik debatt bør *debattantene* alltid være grunnleggende uenige om debattens sentrale konflikt.

Deltakerne

Publikum til *friromsdebatten* kalles bevisst for *deltakerne*. Det er nemlig en grunnforutsetning i debattformen at alle er invitert til å delta aktivt i debatten. I *friromsdebatten* er det derfor dedikert en hel runde til dialog mellom *debattantene* og *deltakerne*.

Hjelperne

Det er alltid bruk for en ekstra hjelpende hånd til å ta seg av praktiske ting. *Hjelpernes* rolle kan variere alt etter behov. Det viktigste er at de er oppmerksomme og klare til å tråkke til hvis det oppstår behov under veis.

Medarrangører og samarbeidspartnere

Ofte kan det være en god idé å involvere én eller flere samarbeidspartnere til å arrangere og avvikle en *friromsdebatt*. Det kan for eksempel være lokale medier og virksomheter, bibliotek, lokalforeninger, menighetsråd, utdanningsinstitusjoner, osv.

FRIROMSDEBATTENS RUNDER – FRONTER, REFLEKSJON, INITIATIV

En friromsdebatt består alltid av tre runder, som avvikles i en fast rekkefølge. Det er viktig å sette av rikelig med tid til alle rundene og å overholde den fastsatte tidsrammen for hver av de.

RUNDE 1: FRONTER
Konfliktens sentrale uenigheter tegnes tydelig opp. I stedet for å skjule konflikten skal vi åpne den opp og tørre å anerkjenne den.

RUNDE 2: REFLEKSJONER
Debattantene forholder seg til motpartens argumenter, konfliktens dilemmaer og egen tvil.

RUNDE 3: INITIATIVER
Deltakerne og debattantene bidrar med konkrete ideer og initiativer som kan bringe oss videre.

RUNDE 1 – FRONTER

Formål

I den første runden presenteres frontene slik at vi tydelig kan se hva som er konflikten, og hva det er uenighet om. Konflikten er en uunnværlig del av enhver debatt. Derfor tar alle *friromsdebatter* utgangspunkt i en konkret konflikt. Målet med *friromsdebatten* er ikke at debattantene skal bli enige eller oppnå konsensus, men at deltakerne blir klokere på konflikten og dens dilemma.

Fokuspunkter

- Hva er problemet?
- Hva består konflikten i?
- Hvor er debattantene uenige?

Fremgangsmåte

- Debattantenes argumenter
- Deltakernes bidrag med andre argumenter

FRONTER - TRAKTMODELLEN

Tema: Skal vi heve prisen på snus?

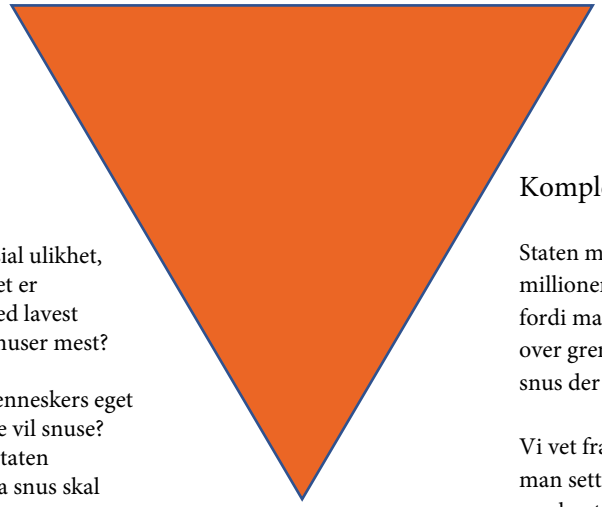

Nyanser

Skaper det sosial ulikhet, når vi vet at det er mennesker med lavest inntekt som snuser mest?

Er det ikke menneskers eget frie valg om de vil snuse? Hvorfor skal staten bestemme, hva snus skal koste?

Ja Nei

Kompleksitet

Staten mister mange millioner i avgifter, fordi mange vil kjøre over grensen og kjøpe snus der eller på taxfree.

Vi vet fra røyking at hvis man setter opp prisen markant, så er det helt sikkert at færre unge vil begynde å snuse.

Din egen debatt

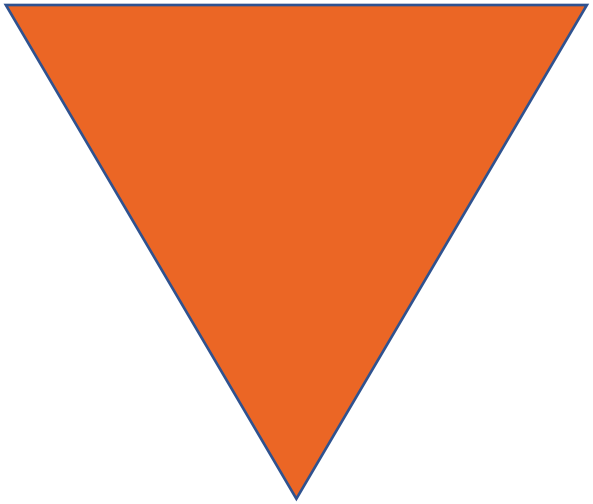

Din egen debatt

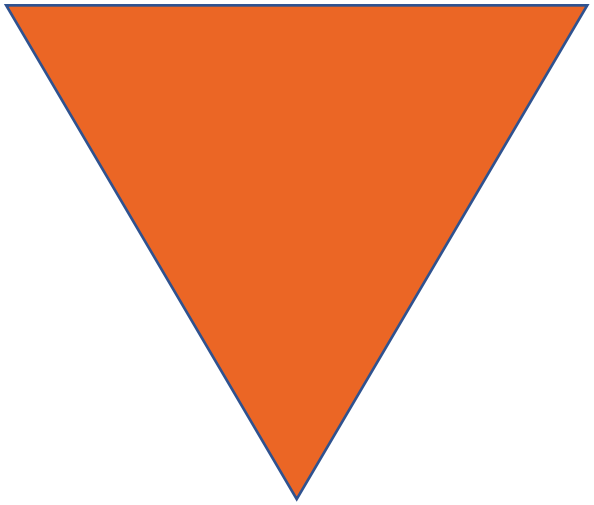

Din egen debatt

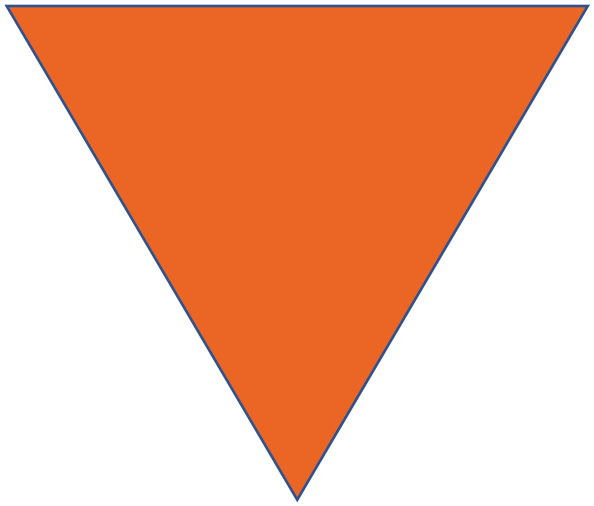

RUNDE 2 - REFLEKSJONER

Formål

I andre runde skal vi bli litt bedre kjent med *debattantene* og komme tettere på hvor deres holdninger og verdier kommer fra. *Debattantene* vil bli bedt om å forholde seg til hverandres beste argumenter - også selv om de ikke er enige i argumentet. Formålet med runden er å vise konfliktens dilemma og åpne opp rommet for å gi plass til *debattantenes* egen tvil. Det at *debattantene* får rom til å anerkjenne hverandres argumenter, åpner debatten slik at den blir mer fri og tillitsbasert og gir nye perspektiver.

Fokuspunkter

- Det personlige spørsmålet
- Hva er motpartens sterkeste argument?
- Hvor er det dilemma?
- Hvor er du selv i tvil?

Fremgangsmåte

- Debattantene reflekterer
- Deltakerne lytter

REFLEKSJONER - DET PERSONLIGE SPØRSMÅLET

Hvorfor bli personlig?

Det personlige spørsmålet er både et bærende element og et springende punkt i *refleksjonsrunden*. Spørsmålet skal menneskeliggjøre *debattantene* for å skape gjenkjenning. På denne måten senker man garden hos *debattantene* og fremmer den gjensidige forståelsen og respekten, som er avgjørende for en nyansert samtale.

Optimalt er det personlige spørsmålet til en viss grad koblet til *friromsdebattens* overordnede tema. Men de kan også gjerne være formulert så bredt/generelt at de kan benyttes på tvers av debatter.

Idéer til spørsmål

- Kan du fortelle om et menneske som har gitt deg noen verdier som du bærere med deg i livet ditt?
- Fortell om tiden du ble født og vokste opp i. Hvordan har det preget deg?

  Hvordan snakket dere om dette emnet i barndomshjemmet ditt?

RUNDE 3 - INITIATIVER

Formål

I tredje runde er *deltakerne* i fokus. Det er *deltakerne* som først skal komme med nye idéer og initiativer som kan bringe oss videre. Det kan være helt konkrete forslag som *deltakerne* selv vil ta initiativ til, men det kan også være gode idéer til hva *debattantene* kan gjøre.

Debattantene blir først bedt om å forholde seg til de forslagene som *deltakerne* har kommet med. Deretter kan *debattantene* selv foreslå egne initiativer eller fremheve de som de vil ta med seg videre i deres liv.

Fokuspunkter

- Hvilke råd vil dere gi *debattantene*?
- Hvilke initiativer mener dere det bør tas?
- Er det initiativer som dere selv kan og vil ta?

Fremgangsmåte

- *Deltakerne* kommer med forslag til initiativer
- *Debattantene* forholder seg til forslagene og kommer selv med forslag

ROLLEFORDELING

Debattpilotens rolle

- Skape klarhet om formålet med debatten
- Holde strukturen (blant annet tiden)
- Styre debatten (holde rommet "fritt")
- Involvere *deltakerne*
- Være nysgjerrig (uten å være forutinntatt)
- Tørre å lytte

Deltakernes rolle

- Ingen spørsmål
- Kommer med andre argumenter
- Bidrar med initiativer

RUNDOWN

Fronter

Presentere frontene

Bruk evt. sitater fra tidligere uttalelser

Oppfølgende spørsmål

Uttdyp uenigheten med:

- Eksempler
- Poenger
- Verdier
- Konsekvenser

Spørr etter mot*debattantens* beste arguemnter

Hvor er *debattantene* mest uenige?

Summer opp konflikten

Avslutt *frontrunden*

Overgang til *refleksjonsrunden*

RUNDOWN

Refleksjoner

Begrunn personlige spørsmål i temaet

Still det personlige spørsmålet til hele salen - og hør de to debattantene svare

Se saken fra motpartens synsvinkel (bytt gjerne stol)

Hva er din motparts sterkeste argument (ikke enighet!)

Dilemma?

Tvil?

Drømmer om fremtiden

Oppsummering

Avslutt *refleksjonsrunden*

Overgang til *initiativrunden*

RUNDOWN

Initiativer

Deltakerne summer to og to over spørsmål. Hvilke råd vil dere gi *debattantene*?

Plenum

Hvilke initiativer mener dere det bør tas?

Debattantenes reaksjoner (etter to-tre innlegg/forslag)

Andre initiativer?

Konkretiser tiltakene - første skritt, hvem, hva, når?

Ble dere klokere?

Oppsummering

Takk for nå.

SPØRRETEKNIKK - RASJONALER

Når vi vil undersøke eller påvirke en sak, spør vi for å undersøke og bygge opp argumenter. Vi henter eller bygger opp argumenter i forskjellige *rasjonaler*. Noen personer snakker ensidig ut fra et bestemt rasjonale. Hvis man ikke er bevisst om dette, vil man lett snakke forbi hverandre. I en forhandlingsliknende situasjon er det ofte hensiktsmessig å snakke inn i fellesmengden. - der rasjonalene møtes. Før det kan skje, er det viktig å lytte aktivt og anerkjenne alle rasjonaler som er i spill. Når man oppsummerer andres poenger, er det lettest hvis man tar utgangspunkt i det rasjonalet de snakker ut ifra. Hva er det man bekymrer seg for eller verner om, når man snakker ut fra et gitt rasjonale?

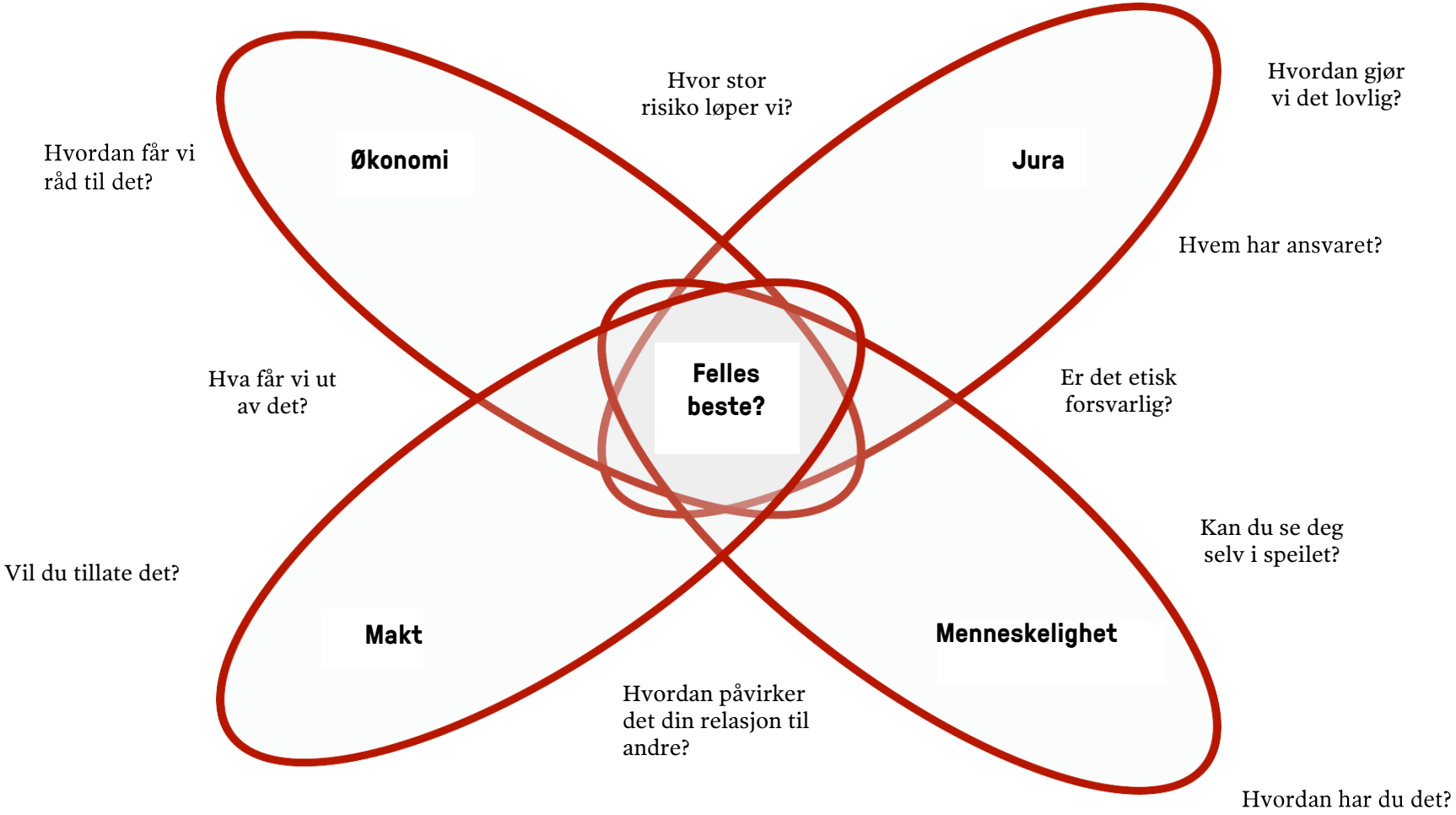

VEIEN TIL FRIROMSDEBATTEN

1. Velg tema

Idédugnad på potensielle emner. Emnet skal gjerne både være aktuelt, relevant og preget av sterke og motstridende holdninger.

2. Presenter frontene

Identifiser debattens messt opplagte fronter og skerp dem med tragtmodellen.

3. Velg debattanter, tid og sted

Finn ut hvilke debattanter som vil være relevante å ha med. Ha gjerne også forslag til vara. Ha klart sted og tid før du inviterer. Mandag (og fredag?) er ofte en god dag for stortingspolitikere.

4. Inveter debattantene

Kontakt og inviter debattantene via e-post i første omgang. Følg eventuelt opp med telefon hvis du ikke får svar.

5. Inviter deltakerne

Inviter deltakere til debatten. Stedet der debatten skal avvikles og evt. medarrangører kan typisk hjelpe.

Involver dine elever!

Kontakt sekretariatet
Vi hjælper dig!

VEIEN TIL FRIROMSDEBATTEN

6. Promoter debatten

Skap oppmerksomhet rundt debatten. Det kan f.eks. gjøres gjennom sosiale medier eller gjennom kontakt til lokale medier.

7. Lag et manuskript

Lag et manuskript som du kan støtte deg til når du avvikler debatten.

8. Forbered debattantene

Ta en telefon med hver av de to debattantene, hvor du forteller om debattformen og sikrer deg at frontene er på plass. Samtalen kan også gi deg et klarere inntrykk av hva debattantene vil legge vekt på.

9. Det praktiske

Få de praktiske oppgavene ifm. debatten på plass. Sett ut stoler, heng opp plakater, gjør klar mikrofon og høyttalere, lys, osv.

10. Gjennomfør debatten

Du er nå klar til å gejnnomføre din friromsdebatt. Ta på deg debattpilot-capsen og spre dine vinger - god tur!

FRIROMMET
en ny debattform

IDEER TIL FRIROMSDEBATTER

Dato	
Tidspunkt	
Sted	
Tema	
Front	
Debattanter	
Deltakere	
Medier	
Partnere	

IDEER TIL FRIROMSDEBATTER

FRIROMMET
en ny debattform

Dato	
Tidspunkt	
Sted	
Tema	
Front	
Debattanter	
Deltakere	
Medier	
Partnere	

IDEER TIL FRIROMSDEBATTER

Dato	
Tidspunkt	
Sted	
Tema	
Front	
Debattanter	
Deltakere	
Medier	
Partnere	

IDEER TIL FRIROMSDEBATTER

FRIROMMET
en ny debattform

Dato	
Tidspunkt	
Sted	
Tema	
Front	
Debattanter	
Deltakere	
Medier	
Partnere	

OM FRIROMMET

Det danske *Frirommet (Frirummet)* har siden 2016 arbeidet med å forbedre den offentlige samtalen. Den store felles samfunnssamtalen som handler om hvordan vil vil leve sammen med hverandre. Det har skjedd gjennom debattformen *friromsdebatten*, hvor forskjellige og motsattrettede synspunkter møtes i en kritisk konstruktiv dialog - fasililtert av kursede *debattpiloter*. Parallelt er det satt igang et pedagogisk arbeid, som trener skolelever i å være trygge i uenighet og bidra til den offentlige samtalen.

De frie skolene i Danmark: (folke-)højskolene, efterskolene og friskolene har tatt initiativet til og utviklet *Frirommet* og *friromsdebatten*. Disse skolene har alle rot i folkeopplysningstradisjonen, som handler om å være aktive medborgere - og om hvordan vi sammen kan utvikle demokratiet og ta samfunnsansvar.

De frie skolene er kjennetegnet ved å være verdibaserte. Sammen med skolene store grad av frihet, gir det mulighet for å utvikle nye demokratiske tiltak og initiativer som rekker langt ut over skolenes undersvisningsplikt. Frirommet er en manifestasjon av den samme samfunnsforpliktelsen som (folke-)højskolene, efterskolene og friskolene har.

De frilynte folkehøgskolene i Norge har ved Informasjkonskontoret for folkehøgskolen og Folkehøgskoleforbundet tatt initiativ til å introdusere *Frirommet* i Norge. Som i Danmark er det vår overbevisning at "Et Norge som snakker sammen, henger sammen", og at en levende samfunnsdebatt hvor meninger møtes og brytes er avgjørende for vårt demokratis videre utvikling.

Les mer om *Frirommet* på frirommet.no og frirummet.org (DK)

FRIROMMET
en ny debattform

Informasjonskontoret for folkehøgskolen

Folkehøgskole forbundet

FRIRUMMET
en ny debatform